

Skolen i 60'erne

Nedenstående tekst er den uforkortede tale med langt flere detaljer udarbejdet til Den store Klassefest.

Talen holdt 28.10.06 blev kortet ned grundet krav til længden.

Af Per Møller

Jeg har fået til opgave at fortælle noget om skolegangen i 60'erne. – Jeg burde have visse forudsætninger, da jeg startede præcis 1. april 1960 på Hvidbjerg Centralskole.

Jeg har forsøgt at researche lidt – for at sikre mig, at jeg huskede rigtigt i alle disse forhold. Det er trods alt 46 år siden. Så jeg valgte at konfrontere SAM (Kristian Villadsen) med nogle af min oplysninger - Han sagde: *det ka æ' et hove – Det er der heller ingen af de ajer der ka.*

Den første skoledag står klart i min erindring, som var det i går. En flok håbefulde børn var mødt op nede i skolegården ved granitsprinkleren. Hvor man kunne få noget at drikke, når tørsten meldte sig. Buksevand var den også velegnet til.

Det var skam mødrene, der ledsagede børnene. Det var endnu ikke kommet på mode, at fædre interesserede sig for den slags. Jeg kan stadig huske, at nogle af drengene legede ret vildt. Vi blev så ledsaget af vore respektive mødre op i klasseværelset og tog plads ved skolepultene.

Jeg sagde 1. april - I hørte **ikke** galt. Dengang gik skoleåret fra 31. marts til 1. april. Det var et levn fra dengang man havde tjenestefolk. Her var der såkaldt skiftedag d. 1. april. – Så hvis tjenestefolk havde skolebørn, passede det jo fint sammen med skoleåret. Jo, man var praktisk anlagt i de gode gamle dage.... Skoleåret blev dog allerede flyttet året efter til det, vi kender i dag.

Vi startede med frk. Damgaard til dansk og havde C.C. Madsen til regnelærer. Jeg husker den første time, hvor vi øvede i at skrive **a** med sirlig håndskrift. **a**'et skulle placeres mellem to linier. Det var ikke nemt – den første time gik uden at første side var blevet helt færdig.

Ole Bole var standardbogen i danskundervisning. Et moderne ord som nedslidte skolebøger var endnu ikke blevet et begreb. Standpunktsprøven blev sendt med os hjem på et stykke ternet papir, og den var udfærdiget med C.C. Madsens sirlige skrift.

Hvad angik den store verden uden for Hvidbjerg Centralskole, tiltrådte John F. Kennedy som præsident for Amerikas forenede Stater, og Nichita Khrustjov bankede samme år i bordet med sin sko på FN's generalforsamling – han var utilfreds. – Det var nok ikke det, der optog et 6-7 års barn mest.

I 1961 blev Berlin-muren bygget, og krig var noget de voksne fra tid til anden kunne tale om. Militærnægter var et ord, der endnu ikke indgik i sproget.

Vi kom op i 2. klasse – og Ole Bole var nu blevet erstattet af Søren og Mette. Denne bog var mange generationers første læseoplevelse. Og regnelæreren blev udskiftet med Lærer Billeskov.

Regnestykkerne var så vidt jeg husker lidt mere udfordrende. – Det var stadig en dyd at kunne læse og skrive. Det var før pisa-rapporten. Skolekommissionen kunne såmænd godt erstatte Bertel Haarders standpunktsprøver. Der var styr på det. – De der havde svært ved at klare skolen, fik særundervisning.

1962 kom vi i tredje klasse og fik geografi og et par andre fag – Vi havde klasseværelse i skolekøkkenet, og frk. Damgaard lærte os med stor flid at skrive og læse. – Ordet funktionel analfabet var ikke kendt. – Men det blev ordet OMS – Den var på hele 9%. Senere i 1967 indførtes Mere-OMS. Der fik navnet MOMS.

På den storpolitiske arena var Cubakrisen i oktober det, der brændte sig fast i min hukommelse. En styrkeprøve mellem Kennedy og Khrustjov. Der blev lyttet til radio hver time, og min mor fortalte mig, at hvis der blev krig i morgen, skulle jeg ikke i skole – Den fredag lød nu ikke så rar. Jeg så allerede kommunister med store skindhuer i Hvidbjerg. Jeg vidste, at vi havde et par stykker på Thyholm - den ene hentede ved middagstid Land og Folk om søndagen på stationen. At krigen var tæt på os, kunne man også notere sig ved et lille hæfte, der hed **Hvis Krigen Kommer**. Her var der anvisninger på, hvordan man skulle hamstre minutkød og batterier til transistorradioen, så man kunne slippe helskindet gennem en atomkrig. – Ikke sært at de voksne var bekymrede for morgendagen.

Året 1963 er også det år, hvor Kennedy holder sin berømte Berlin-tale (26/6). Hvor han slutter med ordene **"Ich bin ein Berliner"**. Denne sætning gav berlinerne et håb om, at Vesten ikke ville glemme dem midt i den østtyske enklave.

I fjerde klasse (*efterår 1963*) kan jeg huske en meget voldsom begivenhed. Vi havde religion hos Lütken – Det var lørdag d. 23. november 1963, og det var den første time. John F. Kennedy var blevet myrdet i Dallas Texas d. 22 november lokal dansk tid kl. 19.30. Lærer Lütken var synligt rørt af det og begyndte at fortælle os om USA's historie og hvordan USA havde sejlet slaver fra Afrika. – Jeg havde svært ved at koncentrere mig, da min mor havde fortalt mig, at det garanteret var russerne, der havde skudt ham, og at der ville blive krig i morgen. Jeg syntes det var en noget usikker verden vi levede i. Jeg kunne klart føle, at alle voksne var påvirket af det.

I perioden 1962 – 1964 sker der noget helt utroligt. Vi fik fjernsyn. Nu kunne man se film og minsandten – Hver lørdag eftermiddag kunne vi se stenalder-familien Flindt som tegnefilm. Jeg kan garantere for, at det var en stor begivenhed, når en husstand fik et TV-apparat. Det blev omgående meddelt til læreren. Jo, tiderne har vist ændret sig.

Fjernsynet havde stor betydning. Selv Pastor Hermansens søndagsprædiken havde ofte hentet inspiration fra fjernsynet. – Køleskab fik vi også i den periode. Hvis man var fornuftig, fik man først køleskab og så fjernsyn. – Jeg kan da oplyse, at der også dengang var ufornuftige mennesker.

Vi kunne mærke fremdriften – velstandsstigningen. – I dag kalder vi det 60'ernes forbrugsfest. Vi optog lån i udlandet. Hvor man tidligere havde kunnet glæde mindrebemidlede familier med aflagt tøj, var de knap så begejstrede for det længere. – Jo, tiderne skiftede i Danmark.

En anden og mere fredelig begivenhed fandt sted 18. september 1964, hvor Prinsesse Anne-Marie blev gift i Athen med Hans Majestæt Kong Konstantin 2. af Grækenland. Det var rigtig romantisk og noget i hvert fald pigerne kunne forholde sig til. Vi sad alle med hovedet inde i fjernsynet og svælgede i bryllupsscenerne – Vi så også, hvor stolt en græsk skolelærer var over at kunne vise, hvor på

Europakortet Danmark befandt sig. Jeg kunne nu godt se, at vores geografilærer godt kunne stå mål med den græker. Jeg følte i hvert fald, at hun var flyttet til et uland – dog ikke så slemt, som det ydremissionærererne kunne berette om i Missionshuset med lysbilledshow af sultne afrikanerbørn.

Tiden gik. - Vietnamkrigen, der var startet allerede i 1963, fyldte mere og mere på TV-apparatet. Og vi skulle i hvert fald ikke være i tvivl om, at denne krig var i en god sags tjeneste. Kommunisterne skulle udryddes. De truede os. Det var vore fjender.

I 5. klasse (1964-1965) stiftede jeg for første gang bekendtskab med **The Beatles**. Den ældre generation havde deres klare opfattelse – og den var:

Punkt 1 skulle de klippes og

Punkt 2 så skulle de stoppe med alt den støj, de kaldte musik. Den var afskyelig.

Jeg er overbevist om, at den samlede lærerstab på Hvidbjerg Skole stod bag denne opfattelse. Måske var der et par vikarer, der ikke havde samme holdning, men de var i så fald kloge nok til ikke at delagtiggøre eleverne i disse synspunkter.

Vi begyndte at forstå, hvad verden drejede sig om, og Lærer Skovmark blev én af de personer, der kom til præge os meget. Han kunne i hvert fald tale om blomsten og bien. Han var en personlighed med sine knickers. Jeg følte et personligt fællesskab, idet kun han og jeg bar knickers på Hvidbjerg Centralskole. Det var ikke morsomt for mig. Skovmark var noget så ”fin” som *cand agro* – altså uddannet på den Kongelige Veterinære Højskole. Han var alvidende – Og han sørgede for, at vi fik holdninger til stort og småt og ikke mindst politik. **Tidens Stemme** var noget han sørgede for, at vi fik læst.

I 1965 døde Sir Winston Churchill 90 år gammel efter et rigt liv, der havde givet ham en position som det 20. århundredes største statsmand, og så var han for øvrigt også nobelpristager i litteratur.

Vi kom i 6. klasse (1965 – 66) og skulle have engelsk. Det var lærer Holm, som skulle drage omsorg for, at vi fik noget lært. - Hvis vi ikke kunne tale engelsk, da vi sluttede i 7. klasse, så kunne vi i hvert fald synge på engelsk; idet vi nok mere sang end læste engelsk.

– Hos lærer Lind var det noget anderledes – Her skulle man lære tysk. Og der faldt brænde ned, hvis man ikke kunne gloserne. Dette medførte omgående, at man skulle skrive dem et antal gange til næste time. **Her fik man lært tysk!!!!** Vi lærte hurtigt at **Ordnung muss sein**. – Johannes Hovgaard var af samme kaliber – Her lærte vi Geografi, og Latin og Tysk var også blandt hans stærke sider. Både Jens Jørgen Lind og Johannes Hovgaard burde for længst have været hædret af Goethe Institutet for at formidle os en tysk sprog- og kulturpåvirkning, der rakte langt ud over det almindelige. Hovgaard kunne blive utrolig vred. – Havde man oplevet det blot én gang, er det noget man næppe vil glemme.

Ud over at være tysklærer havde J.J. Lind også en skakklub. Vi nåede da at tæve alle i omegnen, så at vi kunne deltage i Danmarks Mesterskaberne i skoleskak.

Af andre begivenheder i 1966 kan nævnes, at Danmark fandt olie i Nordsøen.

Men samme år vågnede hippiebevægelsen i USA – og den kom meget hurtigt til Danmark

I 1967 blev vi konfirmeret og det begyndte også at se mere fredeligt ud ikke blot storpolitisk, dog var der lige en seks-dages krig mellem Israel og Ægypten.

Men også på Hvidbjerg Skole begyndte det at blive mere fredeligt – I hvert fald for eleverne. Det år blev lærernes revselsesret nemlig afskaffet ved lov. – Aldrig mere spanskkrør. Fra nu af skulle skolens arbejde ikke hvile på elevernes pligtfølelse og indordning, men på deres motivation og udfoldelse.

1967 var også året, hvor militærkuppet i Grækenland fandt sted (d. 20/5). Samme år d. 10. juni blev tronfølgeren *Prinsesse Margrethe* gift med *Henri Marie Jean André greve de Laborde de Monpezat*, som ved brylluppet blev H.K.H. Prins Henrik af Danmark. Vielsen fandt sted i Holmens Kirke, og bryllupsfesten blev holdt på Fredensborg Slot.

Året efter, 1968, var meget begivenhedsrigt. Vi var kommet i realskolen, og der var store forventninger. P.K. Jensen (Pilte-Kaj) kæmpede en brav kamp for at lære os engelsk.

I USA blev Martin Luther King myrdet i Memphis. Sorte befolkningsgrupper over hele USA gjorde kort tid efter Dr. Kings begravelse oprør. Bob Kennedy blev myrdet samme år i Los Angeles under et valgmøde. En anden vigtig begivenhed indtraf, idet vores tronfølger H.K.H. kronprins Frederik André Henrik Christian blev født den 26. maj 1968.

Umiddelbart efter fulgte studenteroprøret i 1968, hvor professorvældet på landets universiteter blev ophævet. Dette kulminerede, da psykologistuderende *Finn Einar Madsen* i 1968 ved Københavns Universitetets Årsfest, hvor kongehuset var repræsenteret, tog ordet fra rektor Mogens Fog og talte om klassekamp. - Denne begivenhed faldt ikke i god jord hos lærer Skovmark. Holdningen var klar - *Finn Einar Madsen* var en ”proletar”. Og alle hippierne ved Storkepringvandet skulle hellere finde noget arbejde. Nogle af dem var oven i købet begyndt at tage stoffer, der gjorde dem utilregnelige.

Set fra Thyholm var København ved at køre af sporet. Hippierne ved Storkepringvandet var en torn i øjet på de arbejdsomme thyholmboere, der har fokus på, at enhver yder sit til det fælles samfund.

Og ikke at forglemme: i 68-69 får vi fri fra skole om Lørdagen....

Fra 1969, hvor vi så var kommet i 2. real, var månelandingen med Apollo 11 nok det der huskes bedst – det var en teknisk triumf, der i hvert fald kunne sætte naturvidenskab på dagsordenen. En anden begivenhed var studenteroprøret i København og Storkepring-vandet. Det var også året, hvor Alexander Dubcek gjorde *Det tjekkiske Forår* til et begreb, og hvor et Østblok-land forsøgte at rive sig løs.

Fjernsynet var igen vores formidler. Det var i hvert fald noget, der optog flere af os, og vi har medlidenhed med tjekkerne, da russerne ødelægger tjekkerne spæde håb om frihed.

Det var så historien om 10 år set med barne- og ungdomsøjne. Begivenhedsrigt? Det må man sige ja til. Det var historien om en total ændring ikke blot af det danske samfund – men også af verden omkring os. Et årti, hvor en atomkrig var en mulighed. – En periode hvor verden ikke ville forstås. Men også et årti hvor holdninger blev ændret, og bedre kommunikation mellem mennesker blev tilvejebragt.

Per Møller
29. oktober 2006